

UTVECKLING

EU-projekt i Göteborgs södra skärgård 2001–2007



Läs om 20 olika
projekt i skärgården



Med denna skrift om EU-stödda projekt i Göteborgs södra skärgård vill vi berätta om vad som gjorts sedan millennieskiftet – men också inspirera till nya EU-projekt.

LEADER+-perioden med Carpe Mare är snart slut och vi står inför *Landsbygdsprogrammet 2007–2013* som är en del av EU:s jordbrukspolitik. Vi politiker i SDN Södra Skärgården ser EU som en naturlig del i våra öars utvecklingsarbete. Tillsammans med föreningar och näringsliv kan vi fortsätta att utveckla stadsdelen till en levande skärgård året runt.

Vi ska ha en hållbar utveckling, en utveckling som möter dagens behov utan att hindra framtida generationers möjligheter.

Det är inte alltid som vi kan se effekterna direkt utan det är mer långsiktigt, som ringar på vattnet.

Inger Blixt

Ordförande i SDN Södra Skärgården

Södra skärgårdens stadsdelsnämnd (SDN) stöttar sedan länge olika projekt och initiativ som förbättrar möjligheterna att bo och verka i stadsdelen året runt. Det gäller till exempel utveckling av idéer som ger bättre samhällsservice, ny infrastruktur eller fler arbetstillfällen.

Tack vare att stadsdelen utmärker sig som skärgård har vi kunnat ingå i riktade EU-initiativ, som strukturfondernas programområde Mål 2 Öarna och Carpe Mare. Genom Carpe Mare har stadsdelsnämnden också kunnat finansiera en skärgårdsutvecklare på heltid.

Stadsdelen Styrsö byter namn och heter Göteborgs Stad Södra Skärgården från och med 1 januari 2008.

Leader – Liaisons Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale. Samverkande åtgärder för att stärka landsbygdens ekonomi. Senaste programperioden, **Leader+**, har löpt ut men Leader som arbetsmetod lever vidare som en del av Landsbygdsprogrammet 2007–2013. Leadermetoden bygger på lokal förankring genom att näringsliv, ideella organisationer och den offentliga sektorn samarbetar på lika villkor.

Carpe Mare – Kommunövergripande samverkan med uppgift att förvalta det lokala LEADER+-programmet.

Mål 2 Öarna – del av EU:s strukturfonder som har verkat för att stimulera näringslivsutveckling på öar utan fast landförbindelse.

bilder: ROLF HALLIN



Skärgårdsutvecklare Nils Eberil har arbetat i stadsdelsförvaltningen sedan november 2002 fram till december 2007. Förvaltningens resurser för EU:s nya programperiod har ännu inte fastställts.

Med uppdrag att utveckla skärgården

Vilken roll har du haft?

– Som skärgårdsutvecklare har jag varit en resurs för andra som dragit igång projekt. Min roll var inte att driva egna projekt utan att stötta organisationer och föreningar som antingen själva eller i samverkan med andra ville starta en verksamhet. Det kunde vara allt från vinstgivande företag till en åtgärd som hade mer karaktären av samhällsutveckling.

Gemensam nämnare för de idéer jag engagerat mig i var att de skulle ge ett mervärde som bidrog till ett starkt ösamhälle. Exempelvis var det lokala projekt som gav möjligheter till utkomst, förbättrad livs-

kvalitet eller ökad bärkraft för samhället.

Mycket av det utvecklingsarbete som sker på landsbygden och i svenska skärgården delfinansieras av EU i olika former. Ett självklart och stort inslag i arbetet som skärgårdsutvecklare har varit att hjälpa till med att lokalisera stöd och formulera projektansökningar.

Vilka erfarenheter har du gjort?

– Jag har fått vara med och på olika sätt hjälpa fram projektidéer till körklara projekt. Det är oerhört kul att se hur engagerade och energiska föreningar och enskilda personer har vuxit med sina idéer. EU-

stöd omgärdas av ett regelverk som för en oinvigd kan te sig omfattande och krångligt. Enkelt uttryckt så är EU-stöd styrmedel för en i förväg emotsedd utveckling. Stöd ges till projekt som bedömts ge önskad effekt. Det finns ingen given mall eller förutsägbarhet vad gäller stöden.

Det blir därför alltid missvisande när folk kallar det för bidrag, jämte andra offentliga bidrag. EU-finansiering skall ses som stöd till bra idéer och projekt som verkar i det aktuella programmens syfte.

Efter flera år i rollen som skärgårdsutvecklare, och med upparbetade kontakter med myndigheter och EU-programmens sekretariat, har jag en ökad känsla för vilken typ av projekt som prioriteras samt hur projekten bör vara sammansatta för att öka chanserna till stöd. För mig har det varit kul att se hur skiftande projekten har varit i södra skärgården.

Hur vill du summera dessa år?

– Skärgården är privilegierad och välsignad med entreprenörskap och kreativitet. Föreningslivet är mångfascetterat och de boende på öarna lägger ner massor av tid och engagemang. Motorn i utvecklingen är just dessa parter. Det offentliga spelar dock en mycket viktig roll som projektpartner. De flesta initiativ kräver någon form av samspel med den offentliga världen. Om man redan från början samverkar, i vårt fall med SDN Styrso och dess förvaltning, kan det skapa ringar på vattnet och underlätta vidare kontakter med myndigheter och andra offentliga strukturer.

Omvänt så har den kommunala förvaltningen mycket att vinna på samverkan med den ideella och privata sektorn. Det blir större pricksäkerhet i lokala satsningar och lättare att förankra och legitimera initiativ.

Det finns gott om folk som nu har kunskap och erfarenhet att förmedla till framtida projektägare.



Donsö Kilen

Alla som har lust att sporta tillsammans med andra, spela boll eller boule, fridrotta eller utmana vännerna på en frisbeerunda kan bege sig till Kilen på Donsö. Området har rustats upp och utökats med konstgräsplan för sjuannalag i fotboll, korgar för streetbasket, längdhoppningsbana, bouleplan och en grusgång för löpträning runt hela fotbollsplanen. Den 30 år gamla tennisbanan är omgjord och rinken runt om ska få ny färg.

Närmast vattnet är det nu, efter omfattande markarbeten, en stor gräsplan med korgar för frisbeegolf. Den kan också användas för krocket, gympa och grillplats. Tidigare har detta område mest fungerat som tipp för sten och grus.

Tanken är att området också ska ha parkkaraktär med buskar och träd, något framför allt de boende runt omkring har värnat om.

Det som återstår är klättervägg och bana för skateboardåkare. Väggen var svårare att konstruera än man tänkt. Kanske blir det en lägre variant. Skaterampen i betong tar sakta form. Den bygger förvaltningen tillsammans med ett femton-tal unga skejtare som länge längtat efter en ramp på hemmaplan. Ungdomarna har varit med och designat konstruktionen.

Både Donsö IS och stadsdelsnämnden var sedan länge redo att iordningställa området. När projektet fick EU-stöd bildade tjänstemän från stadsdelsförvaltningen och representanter från Donsö IS en grupp



bild: MONICA HAVSTRÖM

Det var feststämning när allaktivitetsparken invigdes i Kilen på Donsö. Tunga skyar hotade och stundtals öste regnet ner men däremellan sken julsolen i kapp med alla som fick spela fotboll på konstgräset.

som drev arbetet framåt. De har lyssnat på åsikter och anpassat området för att så många som möjligt ska kunna idrotta där.

– Merparten av de EU-pengar vi fick var öronmärkta för att stödja ungdomsaktiviteter, säger Kalle Lantz, ungdomshandledare och i detta projekt kontaktlänk mellan stadsdelens ungdomar och förvaltningen.

– Föreningen har satsat nära en miljon och dessutom bidragit med mycket ideell arbetskraft. När barnens väl är huvudmålet är det inga problem att få 20–30 man att ställa upp på kvällar och helger, säger Bengt Jansson, ordförande i Donsö IS och fortsätter:

– Det har blivit en succé. Unga och för-

äldrar är där dagligen. Ingen kan boka planen i förväg. Det är en spontanidrottsplats.

Offentlig finansiering (kr)

SDN Styrso	875 000
Idrott & Föreningsnämnden	100 000
Riksidrottsförbundet	544 000
(EU) Mål 2 Öarna	543 000

Kontakt:

Bengt Jansson
102jansson@telia.com
tel: 0706-940406
Kalle Lantz
karl-johan.lantz@styrso.goteborg.se

På framsidan har killarna på Köpstadsös förskola fullt upp med sina projekt, samla regnvatten och gräva tjuvafällor i sanden.

– Där kommer vi att fånga tjuvarna. Dom kommer med båt och sen ramlar dom ner där, säger Sixten och Axel Åhsberg och skrattar gott åt sin finurliga plan.

Omslagsbild: Rolf Hallin

Denna skrift är utgiven av SDN Södra Skärgården och delas ut till alla hushåll i stadsdelen.

Texter och layout: Monica Havström

Texter på sid 15, 16, 20, 23 och 24 är skrivna av Nils Eberil

Tryck: Princo Linderöths, Göteborg 2007

Skriften kan beställas genom stadsdelskontoret på tel: 031-366 56 05



Samordnad ungdomssatsning på Styrso

När Styrso Missionskyrka och kommunens fritidsledare samlade in ungas åsikter om bra och dåliga värden på öarna var det två ord som toppade problemlistan: fördomar och främlingsfientlighet.

– **Det var upptakten** till vårt projekt. Vi ville försöka få Styrso's alla ideella föreningar som verkar bland ungdomar att samarbeta och skapa en gemensam plattform, säger Lena Huld, pastor i missionskyrkan.

Hon fick med sig Kalle Lantz, en av stadsdelens fritidsledare, och medlemmar från Styrso Bollklubb, Ungdomsrådet, Svenska kyrkan och Elim i arbetet. Projektet fick namnet Suss – samordnad ungdomssatsning på Styrso och beviljades stöd från EU:s fonder.

Bland annat har Suss ordnat en serie föreläsningar om bygderasism, identitet, etik och moral som varit välbesökta. En annan aktivitet var en arbetshelg hösten 2006 då 20 ungdomar åkte till Björkö för att diskutera verksamhet och värderingar, och fördjupa frågorna: Vad krävs för att förändra? Hur går vi vidare?

Vid andra tillfällen har man arbetat med att ringa in ungdomarnas behov och diskuterat hur föreningarna kan få upp dessa på sina agendor. Man gjorde till exempel en kartläggning bland några av Styrso's tonåringar och fick fram många önskemål, varav fem var: kafé, paintballbana, konstgräsplan, hoppturn, förbättrad fritidsgård och sångpedagog.

– Många unga längtar efter ett kafé som mötesplats. Det har vi tagit med i projekteringen för vår nya kyrka på Styrso, säger Lena Huld.

Missionskyrkan vill att öborna engagerar sig i planerna och tycker till för att samlingshuset ska bli en bra mötesplats.

– Det har varit både intressant och viktigt att höra ungdomarnas synpunkter om hur de vill använda huset. I mitten vill de ha en kyrksal som samtidigt är en konsertlokal. Det har vi också tagit med i planen.

När det gäller de andra önskingarna jobbar en grupp med det planerade hoppturnet i Uttervik. Det blev ingen konstgräsplan på Styrso, men tack vare Kilenprojektet finns en på Donsö. Kanske kan man få sånglektioner på sikt. Paintballbana upplevde föreningarna som en udda önskan.

– Men det finns en stor grupp som vill spela och de vill kunna låsa in sin utrustning, säger Kalle Lantz.

Både han och Lena tycker att det behövs flera olika mötesplatser på Styrso, där alla känner sig välkomna. Dessa måste ungdomarna få vara med och skapa. En viktig del i Suss-projektet är att visa att engagemang leder till förändring.

– Gör jag lite själv, i stället för att bara önska förändring, kan jag faktiskt påverka en hel del. Det är projektets viktigaste budskap, säger Lena Huld.

Hon tycker att det är rätt knepigt att få de olika föreningarnas ungdomsledare att samarbeta, för ingen enskild förening har de extra resurser som måste till.

– Därför är det tungt att driva arbetet. Kanske måste stadsdelsförvaltningen ta hand om planering och sekreterarjobb om det ska bli en fortsättning på projektet.

Lena Huld tror inte att dessa gränsöverskridande möten hade kommit till stånd utan pengar från EU och stöd från förvaltningen som gav henne råg i ryggen.

– Det är problemet för alla som jobbar ideellt, att hitta tid utöver den egna verksamheten. Men jag hoppas att vi alla fortsätter med värdegrundsarbetet. Nu har vi hittat en bra form att nå varandra. Trösklarna är betydligt lägre tack vare projektet.

Kalle Lantz håller med, men ser samtidigt en risk att trösklarna växer igen om man inte fortsätter:

– Vi vill till exempel ha en ledarutbildning som är öppen för öns alla ungdomsledare. Det vore ett bra sätt att jobba vidare med dessa frågor.

Efter många års arbete bland öarnas tonåringar vet han att bland det viktigaste för dem är att få vara delaktiga, och få känna att beslutsfattarna tar hänsyn till deras åsikter.

Offentlig finansiering (kr)

SDN Styrso	100 000
Leader+ Carpe Mare	325 000

Kontakt:

Lena Huld
lenahuld@telia.com
tel: 0708-84 37 17
Kalle Lantz
karl-johan.lantz@styrso.goteborg.se
tel: 0703-73 55 50

Finansiering av projekten. I skriftens faktasiffror redovisas de offentliga medel som delfinansierat projekten.

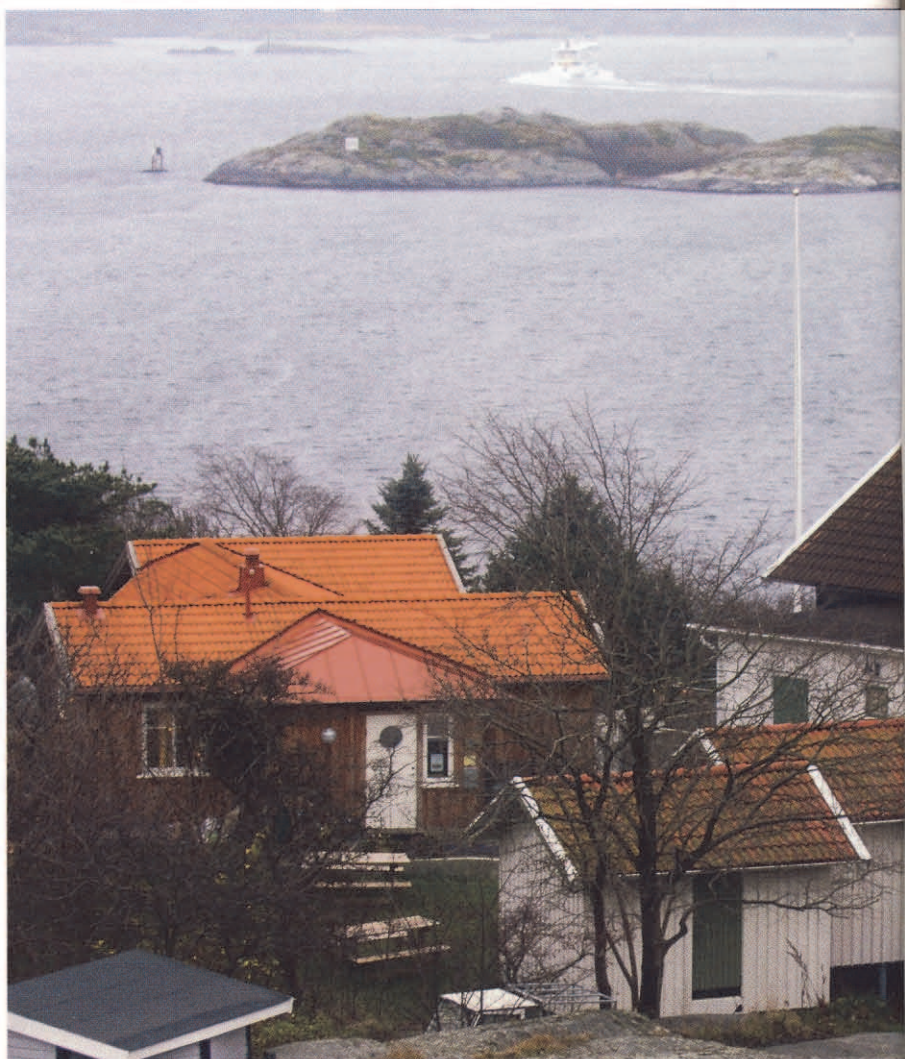
De ideella insatserna överstiger i många fall de offentliga, såväl räknat i likvida medel som nedlagd tid omräknat i pengar.

Genom **Mål 2 Öarna** har projekt kunnat söka EU-medel från strukturfonderna. En förutsättning var att projektet hade svensk offentlig medfinansiering. Genom **Carpe Mare** har projekt som genomsyrats av samverkan kunnat söka projektmedel, under förutsättning att

den privata insatsen var stor, antingen i form av arbetstid eller pengar.

Tack vare att arbetstid räknas kan ideell arbetstid värderas, en bra lösning tycker många föreningar som har svårt att bidra med stora summor pengar. Det är lättare att ställa upp med mankraft än att ta lån.

Köpstadsö har i dag en förskola med tolv barn, ett kafé som har öppet året runt och ett nybyggt allaktivitetshus. Projektet Samling på Köpstadsö har gett lösningar på öbornas behov av matleveranser och service – mycket tack vare daglig verksamhet för personer med funktionshinder.



Samling på Köpstadsö

– **Idag har jag haft lyx** på jobbet, säger Sven-Ingvar Conradsson och ler lite hemlighetsfullt när jag har hjälpt honom att bära in varukassarna i utlämningsboden. Han har just varit nere vid bryggan och tagit emot dagens leverans från Styrso, en två meter hög vagn full med numrerade Ica-kassar. Tillsammans med sin handledare Hjördis Kristensson har han kört upp alla varor i överlastade skottkärror.

Två gånger i veckan får de leveranser som öborna sedan kommer och hämtar. I servicen ingår också att ta emot beställningarna och sköta kontakterna med affären. För den som missat något finns en liten kiosk i Kössöhuset.

Lyxen på jobbet bestod av skön forvård som Sven-Ingvar fick av en terapeut som

provar att ha mottagning i Kössöhuset just denna dag.

– Det är kul att kunna bjuda in andra företagare i verksamheten, säger Hjördis Kristensson, en av två bofasta som fått sysselsättning på ön och slipper pendla.

Kössöhuset drivs av personalkooperativet Kärnhuset som även har daglig verksamhet i Amerikaskjulet i Göteborg.

– Här på ön kan vi ge personer med funktionshinder ett meningsfullt arbete i kaféet och med varuhanteringen. Samtidigt får öborna service som de länge längtat efter. På det sättet är vår verksamhet unik, säger Pia Bertén, som har varit med i kooperativet sedan starten 2006.

En annan uppgift för Kössöhuset är att

leverera mat till förskolan Ankaret som huserar vägg i vägg, i gamla skolan.

I höst har barnkullen vuxit från sju till tolv, tack vare att flera Styrsofamiljer väljer att ha sina barn här.

– Fem barn kommer med båten från Tången varje morgon och har sällskap med en förskolelärare hela vägen. Föräldrarna som pendlar in till stan sätter stort värde på denna speciallösning, berättar Petra Johnsson.

Antingen är det hon själv, som bor på Donsö, eller Annika Bergbom som bor på Tången. Visserligen kan det vara snärjigt ibland men det går över förväntan.

Förskolebarnen har en fantasieggande miljö. I tomtgränsen ligger lammens bod och en liten sandstrand skymtar strax nedanför. Skogen är inom promenadavstånd och där har de ett eget vindskydd.

– Men det jag uppskattar mest med job-



Jadranka och Niklas

bilder: ROLF HALLIN

bet är den lilla barngruppen. Man känner att man kan ta sig tid att lyssna på barnen.

Petra Johnsson och hennes kollegor går över till Kössöhuset när de har rast, för det saknas personalrum i förskolans lite trånga men hemtrevliga lokaler.

Av Kössöhusets skiftande arbets- sysslor tycker Sven-Ingvar Conradsson att det roligaste är att gå med lunch- maten till förskolebarnen.

– Men det andra är också bra, bättre än mitt andra jobb i Amerikaskjulet, säger han, trots sin långa resväg från Torslanda med buss, spårvagn och båt.

– Det är så skönt här ute. Men jag skulle aldrig vilja bo här. Det är för långt till affären.

Hans arbetskamrat Niklas Kristensson har vuxit upp på ön men har flyttat till ett gruppboende i Majorna.

Idag är det moussaka på menyn och Niklas gnabbas kärvtänligt med sin handledare Jadranka Stanisic i köket samtidigt som de förbereder lunchen. Första mat- gästen i blåställ kommer och vill ha med sig matlådor till bygget.

Niklas står i kassan, han gillar det. Sven-Ingvar fixar ljus på borden och dukar fram glas.

– Vi gör cirka 30 portioner om dagen, berättar Jadranka Stanisic och hejar sedan familjärt på paret som kommer in genom dörren och hojtar:

– Vi är så kaffesugna men det är ingen brådska.

Det är Tage och Inga Hansson som just kommit med båten och kämpat sig upp- för backen med fullastad shoppingvagn.

– Vi stannar alltid här när vi varit på Donsö och handlat. Vi bor lite avsides, därför är det så roligt att träffa folk, säger

Inga Hansson och berättar glatt att hon är näst äldst på ön med sina 86 år.

– Personalen här är värd allt beröm och har du smakat deras bullar? Jasså inte. Det måste du. De är inte utav denna värld!

Pia Bertén och de andra är lite bekymrade över verksamheten på sikt. De skulle önska mer stöd, till exempel med transporter i backen upp från färjan.

– Kanske kunde färdtjänstens golfbil köra varorna, funderar hon.

– Jadranka, räkorna är till smörgåstår- tan i morgon, avbryter Pia sig själv när kollegan börjar packa upp dagens varu- leverans i köket.

Och på så sätt får vi veta att här kan man även beställa tårter, andra bakverk och Kössökakor, förstås.

fortsättning på nästa sida



bild: ROLF HALLIN

Gustaf Barin-Lansenfeldt och Emil Åhsberg trivs på Ankarets altan. Utsikten har nyligen fått pris som Sveriges finaste bland landets förskolor.

– **Tänk, vilken förvandling** på kort tid. Ön har fått affärsservice, lunchservering och förskola. Vi har till och med skapat arbetstillfällen för folk som pendlar från stan, säger Solveig Gustavsson som är en av dagens 110 åretruntboende.

När de såg hur Köpstadsö förlorade nära halva befolkningen under några år på 1990-talet, 120 åretruntbor blev 70, blev hon och flera andra allvarligt bekymrade och agerade.

– Vi kallade till stormöte och gjorde senare en enkät för att ta reda på exakt vad som behövdes för att få folk att vilja bo här.

Svaret blev tydligt: barnomsorg, affär och hyresbostäder.

– Viktigast var barnomsorg, och då fanns bara ett barn på ön. Det var just bristen på förskola som fick barnfamiljerna att flytta.

Några öbor gjorde en framtidsplan, ombildade den gamla stiftelsen till Föreningen Köpstadsö gamla skolhus och påbörjade arbetet med att söka finansiering.

Så växte idéerna fram. De kunde ordna barnomsorg, om de fick ihop en större barngrupp, och ett utlämningsställe för matvaror. Men då behövde de nya lokaler.

– Vi fick bra stöttning, särskilt från dåvarande stadsdelschefen Ylva Eckerstein och tjänstemän från Carpe Mare som förstod våra behov, säger CG Claesson, ordförande i föreningen.

För Solveig Gustavsson, CG Claesson och de andra, som satsat nära 7 000 ideella arbetstimmar för att nå resultat, blev stödet från EU, som kom i tre etapper, en avgörande knuff framåt. När projektet fick pengar från kommunen, EU och Boverket kunde de bygga om skolan för förskoleverksamheten, uppföra boden för varuhanteringen och till sist bygga det nya Kössöhuset.

– När vi kom på att driften kunde ske genom daglig verksamhet föll allt på plats, säger Solveig och brister ut i ett stort leende.

Vad skulle ni Kössöbor råda andra som blir inspirerade av ert arbete?

– Dessa processer måste få ta tid. I början hade vi vilda diskussioner och var oeniga om mycket. Det är lätt att drabbas av missmod och ge upp. Då är visionen urviktig – låt den stå över egenintresset. Varför gör vi detta? För

att det är bra för ön, säger Solveig Gustavsson.

– Att ombilda föreningen var nödvändigt. Utan juridisk form hade vi inte skapat enighet, menar CG Claesson.

Nu återstår en svår nöt att knäcka, att bygga hyreslägenheter. Det finns ingen kommunal mark.

– Om vi inte lyckas skapa alternativt boende för små hushåll är det svårt att få en hållbar utveckling, säger Solveig Gustavsson och hennes blick skvallrar om att det finns lösningar på lut, även när det gäller de kniviga boendefrågorna.

Total offentlig finansiering för Samling på Köpstadsö (kr):

SDN Styrso	1 315 000
Boverket	1 477 000
(EU) Mål 2 Öarna	1 043 000
Leader+ Carpe Mare	429 000

Kontakt:

CG Claesson tel: 0705-15 50 16
Solveig Gustavsson tel: 0705-91 37 10
Kössöhuset tel: 031-97 35 10
fkgs@kosso.se
Hela huset kan bokas för konferenser.

DO-IT – ett IT-projekt för ungdomar

IT-kaféet på Styrso var en knutpunkt för en mängd ungdomar under fyra år i början av 2000-talet. De huserade i den ombyggda telestationen och dit kunde alla som ville komma, för att använda datorer, surfa på internet och spela dataspel. Själva fiket turades ett 20-tal killar om att driva och det var nästan bara killar som kom.

– Do-it, var det så det hette? Vi kallade alltid projektet för IT-kaféet, säger Karl Karlsson som var en av de aktiva.

Han är ganska stolt över vad de åstadkom och känner att det var lärorikt för alla som engagerade sig. De fick sköta hela föreningen själva och lärde sig att ta ansvar för en verksamhet: planera, göra

inköp, städa, laga datorer och installera mjukvaror – allt som krävdes för att hålla huset igång. Stödet de fick var i form av datorer, betald lokalhyra och hjälp från fritidsledare.

– Utan starthjälpen hade vi inte kommit igång. Det var ett dyrt projekt. Vi drev det för att det var roligt, inte för att tjäna pengar. På så sätt var det ett ovanligt IT-kafé, säger Karl Karlsson.

Han och kompisarna bildade en förening som också kallades IT-kaféet. Den lever fortfarande kvar men är nu mer en LAN-förening.

– Vi är fortfarande ett stort gäng som gillar att umgås vid våra datorer. Ibland ordnar vi LAN-party på Styrso för att

träffas, se på film, lyssna på musik och spela, säger Karl Karlsson.

I början av projektet utbildades även en grupp unga IT-piloter som utförde en del tjänster på skolorna, såg till att datorerna fungerade och ledde utbildningar.

Offentlig finansiering (kr)

SDN Styrso	476 000
(EU) Mål 2 Öarna	463 000

Kontakt:

Anders Söderberg
anders.soderberg@styrso.goteborg.se
tel: 0706-70 60 49

Boende i skärgården



bild: MONICA HAVSTRÖM

Det finns planer på att bygga ett 20-tal hyresbostäder vid brofästet på Donsö.

Total avsaknad på lediga hyreslägenheter är ett stort problem för många öar på västkusten. Men inom fem år kommer det att finnas ett 50-tal nybyggda lägenheter i Göteborgs södra skärgård – om byggplanerna går i lås.

Det sker delvis tack vare ett EU-projekt som kallades Boende i skärgården. Där ingick sex kustkommuner som bildade nätverk med arbetsgrupper vars uppgift var att utröna vad som krävdes för att få

igång bostadsbyggande i skärgården. Metoden var att föra samman personer från näringslivet, kommunen och föreningar för att hitta uppslag till åtgärder och arbeta med problemställningarna på ett nytt sätt efter en analys av varje kustområdes hinder och styrkor.

– Grupperna valde att jobba med rätt skilda frågor, alltifrån fastighetsskatten till olika finansierings- och boendeformer. Här i stadsdelen var det till exempel

stort intresse för kooperativ hyresrätt, berättar Frida Barrett som var samordnare för projektet som nu är avslutat.

Och vad ledde det till? Fler personer fick insikt i de speciella bostadsfrågor som gäller för skärgården. Stadsdelsnämnden agerar för att få exploatörer att bygga lägenheter med hyresrätt. Och hur ser det ut i dagsläget?

Bostadsrättsföreningen Kumlet på Brännö ska bygga cirka sju lägenheter i tvåplanshus på Lönndalsvägen. Planarbetet pågår även för lika många hyresrätter för 55+-boende i Faggeliden. På Donsö kan det bli cirka 20 bostäder, främst hyresrätter, vid brofästet och på Vrångö ett tiotal lägenheter i flerbostadshus vid Djupvik.

– Planarbetet på Brännö har kommit längst. På Donsö och Vrångö finns ännu ingen byggherre utsedd, berättar Maria Ågren på stadsbyggnadskontoret.

Offentlig finansiering (kr)

Leader+ Carpe Mare	512 624
Medverkande kommuner	255 649

Kontakt:

Frida Barrett
frida.barrett@ponf.goteborg.se
tel: 031-365 57 71

Vrångö hamn

Det blåser styv kuling. Innanför stenpiren i Vrångö hamn ligger ett 40-tal gästande båtar – en lördag i september.

– Ja, det är nog rekord för en hösthelg, säger Leif Nordman som städar duschar och toaletter i gästhamnen.

– Trots det usla sommarvädret har det kommit otroligt många båtar i år. Ryktet om vår fina hamn har spritt sig. Här har varit seglare från Tyskland, Polen, Nederländerna och till och med Australien.

Leif Nordman har bara gott att säga om båtгästerna: ingen skadegörelse, inget bråk.

– Folk uppskattar att komma hit för vi har bra service.

Den nya hamnen rymmer Vrångös fiskeflotta, transportfärja och fritidsbåtar samt 130 gästplatser. Yttre bassängens garanterade djup är 4,5 meter, den inre har muddrats och är nu 3,5 meter djup. I den imponerande vågbrytaren och under kajen vilar 100 000 kubikmeter sprängsten som Vrångö fick till skänks av Göteborgs hamn och Sjöfartsverket i samband med sprängningen i farleden in till Göteborg.

Vrångö hamnförening var initiativtagare till hamnutbyggnaden och Göteborgs fastighetskontor höll i den tekniska och ekonomiska samordningen.

– Det var tack vare stenmassorna som det hela kom till stånd. Sedan hade vi mycket samarbete med hamnföreningen, framför allt med Roger Torkelsson som var den drivande kraften, berättar Bertil Olander, ingenjör på fastighetskontoret.

– När Roger Torkelsson gick bort i höstas förlorade vi en stor eldsjäl med ett enormt kontaktnät. Det var till exempel hans förtjänst att kungen var med på invigningen, menar Leif Nordman.

Vrångöbor, yrkesfiskare, företagare och representanter från stadsdelsförvaltningen och fastighetskontoret var med i planeringsprocessen och bysamfälligheten skänkte mark. I dag tycker alla parter att projektet blev lyckat.





bilder: MONICA HAVSTRÖM



– Hamnen fungerar bra för såväl fisket som turismen, säger Bertil Olander och får medhåll av Stig Olsson som är hamnkapten:

– Vi får en ö som lever. Nu är det daglig trafik i hamnen med byggtransporter, andra frakter och besök av större båtar. Vi har haft 3 890 gästbåtar under 2007, och 4 011 året innan.

Fiskeflottan har minskat och består nu av två trålare och åtta mindre båtar för burfiske.

– Nya hamnen har gett oss större arbetsytor till alla fiskeredskap och plats att manövrera båtarna. Säkerheten har blivit betydligt bättre tack vare utrymmet, säger Stefan Westerberg på trålaren Valöskär.

Tidigare kunde de inte svänga runt i hamnen och ofta låg det gästbåtar vid deras kajplats när de kom in från en fisketur.

– Nu slipper vi flytta båtar när vi kommer hem.

Fisket sysselsätter ett tjugotal personer av Vrångös cirka 380 åretruntboende.

På den nya hamnplanen har familjen Karlsson startat en åretruntöppen livsmedelsbutik.

– Vi går in på vårt fjärde år nu och hoppas att försäljningen ska öka. Det är en liten kamp den mörka årstiden men tack vare hamnens utbyggnad tror vi att båt-gästerna ska bidra rejält till överlevnaden. De och Vrångöborna är mycket positiva och visar oss sin uppskattning, säger Emma Karlsson.

Intill butiken ligger en fiskebod med en uteservering som drivs av Andreas Olsson under sommarhalvåret.

– Vi kompletterar varandra bra. Ju fler aktiviteter desto bättre, tycker familjen Karlsson.

Yngve Strandberg har fiskat hela sitt liv och har nu som pensionär gått över till burfiske. Han tycker att hela hamnprojektet blev över förväntan.

– Hamnen är väl det bästa som kunde hända Vrångö. På köpet fick vi en affär och nu kan alla fritidsseglare hjälpa oss att hålla affären flytande.

Hans fru Margareta Strandberg instämmer:

– Det kom lägligt i brytningstiden när fiskenäringen förändras och turism kan bli en ny näring för ön. Hamnen hjälper oss att locka hit turister.

Offentlig finansiering (kr)

Trafiknämnden	6 600 000
Fastighetsnämnden	10 000 000
Göteborgs hamn	3 000 000
(EU) Fiskeriverket	3 200 000
(EU) Mål 2 Öarna	2 000 000

Kontakt:

Bertil Olander
bertil.olander@fastighet.goteborg.se
031-368 11 67



bild: MONICA HANSTRÖM

Saltängslamm

Under några oktoberdagar öppnade Saltängslamm butik nere vid sjöbodarna i Halsvik och sålde nystyckat kött. En militärgrön kylvagn, inhyrd från länsstyrelsen, har fått tjänstgöra som affär under två säsonger i väntan på att alla tillstånd blir klara för att bygga en permanent verksamhet.

– Att låta djur beta på saltängarna är en urgammal tradition och det är roligt att kunna hålla den levande, säger Marianne Gustavsson.

Hon och maken Lennart är med i Halsviks fårägarförening och har lång erfarenhet av fårskötsel. När de drog igång projektet Saltängslamm i samarbete med stadsdelsförvaltningen var det för att uppnå tre mål: återställa mark genom bete, bygga lokalt slakteri och saluföra köttvaror helt fria från tillsatser. För att kunna hålla strandängar och gamla betsmarker öppna krävs rätt många får och det i sin tur kräver samordning av öarnas djurbestånd.

På många ställen har buskar och sly helt tagit över markerna. Men tack vare att fårdriften nu sakta ökar får skärgården tillbaka ängarna, vilket förvaltningen mår om.

På Styrso föddes 120 lamm i våras. En rekordnatt var det fem tackor som tillsammans fick femton lamm.

– Då fick vi flaskmata några en tid, säger Marianne Gustavsson.



Att vara fårfarmare är snarast en livsstil. Djuren behöver tillsyn och omvårdnad, även sommartid när de går ute på holmarna och betar.

Rätt som det är har en tacka rymt, och då är det bara att rycka ut. Men det har Marianne inget emot. Fåren är så trevliga, tycker hon, men lider ändå inga kval när djuren skickas till slakt utan hon ser det som en naturlig del av kretsloppet.

För att kunna bygga ett slakteri och samordna köttanteringen har fårägarföreningarna i Göteborgs södra skärgård bildat en ekonomisk förening.

– Tillsammans kan vi få ekonomi i driften, något som är omöjligt på egen hand. I höst har vi äntligen fått bygglov vid Styrso skäret, på berget bakom marinan. Byggnaden blir dock betydligt större än vi tänkt oss, berättar Marianne Gustavsson och vecklar ut planritningarna på bordet.

Livsmedelsverket godkände inte de första skisserna. För att få